

Wyrok z dnia 5 sierpnia 1999 r.

II UKN 231/99

Powaga rzeczy osądzonej, z której korzysta prawomocny wyrok sądu pracy i ubezpieczeń społecznych wydany w sprawie o prawo do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, wyłącza możliwość ponownego wszczęcia postępowania o to samo świadczenie, zarówno przed organem rentowym, jak i przed sądem. Wzruszenie ustaleń stanowiących podstawę takiego wyroku i wydanie przez organ rentowy nowej decyzji jest możliwe tylko w okolicznościach przewidzianych w art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Beata Gudowska (sprawozdawca), Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 5 sierpnia 1999 r. sprawy z wniosku Ewy Ć. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Ż. o rentę inwalidzką, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 4 lutego 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Ewa Ć., urodzona 14 listopada 1956 r., zatrudniona w różnych zawodach, ostatnio do 11 listopada 1991 r. jako sprzątająca w szkole, pobierała od 12 listopada 1991 r. rentę inwalidzką odpowiednią do zaliczenia jej do III grupy inwalidztwa z ogółu schorzeń. Na skutek badań kontrolnych stwierdzono ustanie jej niezdolności do wykonywania zatrudnienia i wstrzymano wypłatę świadczeń od dnia 1 lipca 1993 r. W dniu 6 marca 1997 r. ubezpieczona (bez wykazania wykonywania zatrudnienia po wstrzymaniu renty), złożyła do Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Ż. wniosek o przyznanie prawa do renty inwalidzkiej. Przy jego rozpoznaniu Obwodowa Komisja Lekarska do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia zaliczyła wnioskodawczynię

do II grupy inwalidztwa, lecz orzeczenie to zmieniono w trybie nadzoru i organ rentowy - decyzją z dnia 21 lipca 1997 r. - odmówił jej prawa do renty w oparciu o orzeczenie Wojewódzkiej Komisji Lekarskiej do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia, uznając ją za zdolną do wykonywania zatrudnienia.

W odwołaniu wnioskodawczyni domagała się przyznania renty inwalidzkiej według II grupy inwalidztwa od listopada 1994 r. oraz ustalenia prawa do renty od czasu jej wstrzymania.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi po stwierdzeniu merytorycznej trafności tej decyzji, wyrokiem z dnia 7 października 1998 r. dokonał ustalenia, że odwołująca się była częściowo niezdolna do pracy w okresie od 26 czerwca do 31 grudnia 1998 r., i oddalił odwołanie w pozostałej części.

W apelacji od tego wyroku ubezpieczona kwestionowała tryb dokonania zmiany oceny stanu jej zdrowia w postępowaniu sądowym oraz zarzuciła, że wyrok Sądu Wojewódzkiego nie rozstrzyga w rzeczywistości o jej uprawnieniu do renty inwalidzkiej. Podniosła także, że wyrok został wydany przez sędziego, o którego wyłączenie wносиła w odwołaniu, a wniosek jej nie został rozpoznany.

Sąd Apelacyjny w Łodzi nie podzielił argumentów skarżącej i nie uwzględnił wniosków apelacji. Uznał, że Sąd pierwszej instancji dostatecznie wyjaśnił wszystkie okoliczności faktyczne oraz że oparł swe ustalenia na dowodach nie budzących wątpliwości. Stwierdził także, że - skoro odwołanie zostało oddalone - to zapadło orzeczenie co do istoty sporu, a jego przedmiotem była odmowa prawa wnioskodawczyni do renty inwalidzkiej.

Kasacja ubezpieczonej wywiedziona została na podstawie naruszenia: przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to: art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności przez dopuszczenie do udziału w składzie orzekającym sędziego, który już orzekał w niniejszej sprawie oraz wydał wyrok niekorzystny dla skarżącej, mimo że złożyła wniosek o jego wyłączenie; art. 316 KPC w związku z art. 233 § 1 i art. 227 KPC przez pominięcie w zaskarżonym wyroku okoliczności ujawnionych w sprawie, a w szczególności opinii psychologicznej z dnia 5 marca 1997 r., wyników badań EEG, opinii biegłych z Akademii Medycznej w Ł., potwierdzających pogłębiające się wiekiem bóle głowy po urazie w 1982 r., naruszenie równości stron przez uniemożliwienie skarżącej zapoznania się z dokumentacją zgromadzoną w sprawie oraz naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 24

ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) przez przyjęcie, że skarżąca jest zdolna do wykonywania pracy; § 5 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1983 r. w sprawie zasad działania komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu odwoławczego oraz sprawowania nadzoru nad działalnością tych komisji (Dz.U. Nr 36, poz. 166) przez nieuwzględnienie w opiniach lekarzy całej dokumentacji i nieudostępnienie skarżącej opinii lekarskich.

Na tych podstawach skarżąca żądała uchylenia wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Kasacja - w części, w której opiera się na podstawie naruszenia przepisów postępowania, odniesionej do faktu trzykrotnego udziału sędziego w orzekaniu w sprawach rozpoznawanych przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi, na skutek odwołania ubezpieczonej od decyzji organu rentowego - stanowi powtórzenie zarzutów podniesionych w apelacji. Co do zasadności zarzutu o nieprawidłowości składu sądującego wypowiedział się już Sąd Apelacyjny, słusznie wskazując, że wniosek o wyłączenie sędziego został nieprawidłowo sformułowany, jako żądanie "wyłączenia sędziów biorących udział w dwu poprzednich sprawach", a wobec jego niesprecyzowania, rozpoznanie kolejnej sprawy przez tego samego sędziego nie miało wpływu ani na ważność postępowania, ani trafność rozstrzygnięcia.

Jest przy tym oczywiste, że rozpoznanie spraw tych samych stron przez takie same składy sądujące jest dopuszczalne, w związku z czym udział sędziego w sprawie wnioskodawczynie rozpoznawanej wcześniej nie stanowi przesłanki wyłączenia w sprawie rozpoznawanej później, chyba że zostały uprawdopodobnione okoliczności przewidziane w art. 49 KPC; okoliczności tych jednak wnioskodawczynie w ogóle nie podniosła. Trzeba także podkreślić, że omawiany zarzut dotyczy wprost postępowania przez Sądem pierwszej instancji, a zatem nie może uzasadniać kasacji, środka odwoławczego od orzeczenia sądów drugiej instancji (art. 392 § 1 KPC). W ramach podstawy drugiej z art. 393¹ KPC można bowiem skutecznie wytykać tylko uchybienia przepisom postępowania popełnionym przez Sąd drugiej, a nie pierwszej instancji, i to tylko wówczas, gdy miały wpływ na wynik sprawy.

2. Mieszczący się w tej samej podstawie zaskarżenia, zawarty w kasacji zarzut ustalenia niewłaściwej podstawy faktycznej wyroku przy naruszeniu art. 316 w związku z art. 233 § 1 i art. 227 KPC nie dotyczy wad postępowania, które mogły mieć wpływ na sposób rozstrzygnięcia sporu. Sąd pierwszej instancji rozpoznał sprawę na skutek odwołania od nowej decyzji organu rentowego, która została wydana na podstawie art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). Brak prawa wnioskodawcy do renty inwalidzkiej został bowiem prawomocnie stwierdzony wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Łodzi z dnia 27 marca 1995 r. [...] po ustaleniu, że inwalidztwo warunkujące to prawo ustało oraz nie powstało przed upływem 18 miesięcy od wstrzymania wypłaty tego świadczenia. Powaga rzeczy osądzonej tym wyrokiem wyłączała możliwość ponownego wszczęcia postępowania o to samo roszczenie zarówno przed organem rentowym, jak i przed sądem, bez przedłożenia nowych dowodów lub wskazania nieznanych okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, mających wpływ na jej zmianę (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 września 1978 r., II UZP 7/78, OSNCP 1979 z. 3, poz. 48, postanowienie z dnia 19 stycznia 1984 r., II URN 131/83, OSNCP 1984 z. 10, poz. 177, wyrok z dnia 8 października 1986 r., II URN 182/86, OSNCP 1987 z. 12, poz. 212 oraz postanowienie z dnia 14 stycznia 1997 r., II UKN 50/96, OSNAPiUS 1997 nr 17, poz. 328). Wobec tego zakres rozpoznania sporu ograniczony był wyłącznie do stwierdzenia nawrotu niezdolności do pracy przed dniem 31 grudnia 1994 r. Wskazane zatem w uzasadnieniu kasacji braki opinii biegłych, jako odnoszące się do aktualnego stanu zdrowia, nie miały żadnego znaczenia i nie stanowiły o naruszeniu przepisu art. 233 § 1 KPC, i choć w kasacji twierdzi się inaczej, pozostaje to także w zgodzie z art. 227 KPC.

3. W kasacji nie przedstawiono uzasadnienia zarzutów naruszenia przez Sąd Apelacyjny prawa materialnego, jak też nie zostało wykazane, czy Sąd drugiej instancji przepisy te błędnie wyłożył, czy niewłaściwie zastosował. Ponadto nie określono prawidłowo przepisów tego prawa, gdyż wnoszący kasację nie wyjaśnił, czy zarzut naruszenia przepisu art. 24 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) dotyczy brzmienia tego przepisu sprzed, czy po dniu 1 września 1997 r., a więc po zmianie dokonanej ustawą z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 100, poz. 461). Te braki kasacji uniemożliwiają Sądowi Najwyższemu zajęcie stanowiska co do trafności

omawianego zarzutu, przy czym jest oczywiste, że Sąd Apelacyjny nie mógł naru-
szyć przepisu § 5 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1983 r. w
sprawie zasad działania komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu
odwoławczego oraz sprawowania nadzoru nad działalnością tych komisji (Dz.U. Nr
36, poz. 166). Przepis ten, jako regulujący postępowanie administracyjne przed or-
ganem rentowym, nie był i nie mógł być stosowany przez Sąd drugiej instancji, nie-
zależnie od faktu, że w chwili wydania zaskarżonego wyroku nie obowiązywał (por.
rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 sierpnia 1997 r. w sprawie
orzekania o niezdolności do pracy do celów rentowych - Dz.U. Nr 99, poz. 612).

W konsekwencji Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 393¹² KPC.

=====